

Bayaanka Xuquuqda Daryeelka Guriga ee Federaalka iyo Gobolka oo La Isku Daray

YAALO MEDICARE/MEDCAID GURYAHA AAYSIYEEN SHATI/AQOONSI XIRFAADAHA DARYEELKA

Dhamman deeganayasha idil ee ku jiro guryaha daryeelka xiliyaada dheer waxa aay leyihiin xuquuq loo ogolyahay iyado laga tixraacayo sharuucda federaalka iyo gobolka. Xuquuqahan waxa laga tixraaca sharuucda Federaalka waxa aayna qabtan dhamman guryaha Shati/Aqoonsi daryeelka haysto ee ku hoos jiro barnaamijta Medicaid ama Medicare.

Guri oo diidi karo shaqsi/bukaan ma jiro in bukaanka xuquuqahan aaysan helin si loo aqbalo ama aay oo joogan goobta daryeelka¹.

Xuquuqaha qarkood waxa laga ogolyahay Sharciyada Minnesota. Xuquuqahan waxa loo daabacay qab far-yaryar. Xuquuqaha kale dhamman ee ku hoos jira sharciyada federaalka waxa aay qabtan deeganaha guryaha laga aqoonsanyahay barnaamijta Medicaid ama Medicare. Haddii xuquuqahaga sharciga Minnesota lala barbardhigii karo kuwa sharciga federaalka ku ogolyahay, xuquuqdada federaalka ayaa lagu ogolanaya. Wax waliba ka saiid ah intaana ee qoseeyo sharciga gobolka, si kastaba ha ahaate, waxa lagu soo bandhigayaa farta yaryar.

Xuquuqda Deeganaha

Deeganaha wuxu leeyahay xuquuq ah in la ixtiraamo, la aqoonsado, oona la sameeyo xirir wada hadal ku jiro in oo helo adeegyada goodaha iyo kuwa banaanka ka ah guriga. Guriga waa in oo difaacid iyo horumarin ku sameeya xuquuqda deeganeer waliba, oo aay ku jiran xuquuqahan soo socda:

Helista Xuquuqda

1. Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo helo xuquuqdiisa ama xuquuqdeeda deeganeer ahaan ku nool guriga iyo muwaadin ama deeganeer ahaan ku nool wadanka Mareykanka.

---

¹ Dakoomingtigan, ereyga, “guriga” waxa oo tilmaamaya guryaha kalkaalisooyinka ee la isku daryeelo, guryaha shatiga daryeelka kalkaaliso haysto.

2. Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in xor ka noqdo faragaashi, caago joogleyn, madaab takoor, ama ka hor guriga in oo ka horjoogsadoo xuquuqdiisa ama xuquuqdeeda.
3. Haddii aay dhacdo in loo arko deegane in oo saan wax fahmeeyn/ogeyn sharciga gobolka iyaado maxkaamada aqoonsare eegeyso, xuquuqda qofka deeganaha ah waxa mataali karo qof ka sharci ahaan gobolka oo magaacabay si oo ugu hadlo booska deeganaha.
4. Haddii aay dhacdo deegane maxkamada gobolka oo arkin in oo saan wax fahmeyn, shaqsi sharciyaan mataalo racaayo sharciga ayaa laga yaaba in oo isticmaalo xuquuqaha ilaa intaa sharciga gobolka ogolyahay.

Eegista Aqbaaradka

1. Deeganaha ama qofka sharci ahaanta mataalayo isaaga ama iyaada ayaa xaq oo leh, kadib codsi hadal ahaan ama qoral ah, in aay helaan aqbaaradka dhamantii ee ku adaan isaaga shaqsi ahaantiisa ama iyaada shaqsi ahaanteedda oo aay ku jiran aqbaaradka kiliniga ee dhaw ee mudaadii 24 sac (laga reebo axada iyo sabbtida iyo malmaaha fasaxa); iyo
2. Kadib codsi ah aqbaardkisa ama aqbaaradkeeda eegistisa, in aay ku ibsaadan qarash aan ka badneyn qarashka oo dagsan bulshada codsiyaad aqbaaradka ama in ka mid ah codsi kadib ama si wargelin/ogeyn guriga ka hore 2 maalmood oo ah maalmaha la shaqeeyo.

Fahmida Xaalada Caafimaad

1. Deeganahoo wuxu xaq oo leeyahay in si buxdo loo wargeliyo iyaado luqad iyada/isaga fahmi karo la isticmalayo si xaaladisa caafimaad loogu sheegi karo tusale ahaan waxa oo yahay xanuunka hayo.
2. Deeganahoo wuxu xaq oo leeyahay in si buxdo xili hore loogu sheegi karo daryeelkisa iyo daweyntisa iyo wixii isbadal ee ku yimaado daryeelka ama daweynta oo sameyn ku yeelan karo caafimaadka guud ee deeganahoo.
3. *Aqbaarad ku sabsan daweynta. Deeganaha waxa laa imaan karo qof ka mid ah qoyskisa ama qof oo doortay in u mataalo, ama laabadaba. Aqbaaradkan waa in oo iskugu jira sida naatiyooyinka daweynta, ama baariista jirka ama adeegyada kale. Mararka xaalka yahay mid ku saleysan in aan la bixin karin aqbaarad taallo caafimaad owgeed, sida oo qoray dhaqtarka/daryeelaha ee ku qoran aqbaaradka deeganaha, aqbaaradka waa in la siiyaa qofka masuulka ka ah ama shaqsi kale oo u deeganaha soo ogolaaday in oo mataalo. Shaqsiyaadka waxa aay xaq oo leyahiin in aay diidan aqbaaradkan.*
4. *Deegana waliba ee la rafaadsan kankarada naasaha waa in si buuxdo loo wargeliya, ka hore ama xiliga la qaabilo iyo xiliga aay joogto, dhamman sameenaha kale ee daaweynta oo u ka warhaayo dhaqtarka daweynayo, aay ku jiran qalinaada, sawiirada, kudaweynta keemada, ama isku darka daweynta idil iyo dhibaatooyinkooda mid waliba aay la imaan karto.*

Ka Qayb Galka Qorshaha Daryeelka

1. Deeganaha waa in oo hela xuquuqda oo ogaa qayb-qato qorsheynta daryeelkisa cafimaad. Xuquuqdan waxa ka mid ah fursad oo kagala sheekeysto shaqsiyaadka daryeeyo daweynta iyo qabaabka kale, fursad oo ku codsado wada hadal aan la qorsheyn ee ku adaan daryeelka, iyo xuquuqda oo qoyskisa ama qof sharciyaan mataalo daryeelka ka qayb galin karo, ama laabadaba. Haddii aay dhacdo in deeganaha oo saan joogin wada hadalka, waxa ka qayb gali karo qof sharciyaan mataalo ama qof qoyskisa ka mid ah wadahadalada daryeelka.
2. *Haddii deeganaha so gaalo guri dadka lagu daryeelo ama guriga kalkaalisoooyinka u yahay mid mir la'aan ah, wax ogeyn mir la'ii owgeed, ama aan awoodin in u dadka la xiriiro, guriga waa in aay qorshee macquul ah sameeyeen iyaago eegayan faqraada 3aad sii aay oo wargeliyaan qoyska qof ka mid ah ama qof loo xilsaray deeganaha in lagala xiriiri karo haddii aay dhacdo xalaad degdega ama la geeyo guryaha dadka lagu daryeelo ama guriga kalkaalisoooyinka. Guriga daryeelka ama kalkaalisoooyinka waa in u oo ogolaada xubinta qoyska ka socoto in u ka qayb qaato qorshaha daweynta, marka laga reebo in guriga ogyahay in deeganaha dhibtay dardaran qoral ah kaas oo qilaafsan arinta ama ogyihiin in deeganaha ku codsaday qoral ahaan in qoyskisa ka qayb galin qorsheeynta daryeelkisa. Kadib marka guriga wargeliyo xubinta qoyska ka tirsan balse aaysan oo ogolaan in aay ka qayb galan qorsheynta daryeelka, guriga daryeelka ama kalkaalisoooyinka waa in oo sameeya dadal macqul ah, raacsan maariis sharuucda daweynta, si loo ogaado haddii deeganaha oo qoray dardaran hore oo la xidiido go'aanka caafimaadka ee deeganaha. Haddii aan eegno faqraadan, "dadaal macquul" waxa ka mid ah:*
  1. *Bariis in lagu sameeyo shaqsi ahaan sameynta aay ku yeelanayso deeganaha;*
  2. *Bariis in lagu sameeyo aqbaaradka deeganaha ee yaalo guriga daryeelka;*
  3. *In la weydiyo haddii aay jiran dad si degdega loola xiriiri karo ama xubin ka mid ah qoyskisa haddii la weydin karo in bukaanka dardaraan qortay iyo in deeganaha leeyahay dhaqtar ugar ah uu oo utaago daryeelo; ama*
  4. *In la weydiyo dhaqtarka qofka deeganaha ah intaa badan oo u aado daryeel cafimaad, haddii aan la aqoon, haddii dhaqtarka oo diwaan galiyaay dardaranka deeganah. Haddii guriga kalkaalisoooyinka ama daryeelka deeganaha oo wargeliyo qoyska qof ka tirsan ama qof deeganaha waakil ka ah ama aay oo ogoladaan in qof qoyskisa ka tirsan qorshahaa daweynta ka qayb qaato iyagu racaayo leenka hore ee qoralkan, guriga daryeelka kama ahaan masuul deeganaha wixii dhib ee ka soo gaara wargelinta la wargeliyaay qofka qoyskisa ka midka ah ama qofka lagala xirirayay ama ka qayb gelinta daryeelkisa qofka masuulka ka ah haddii aay haboonen ama ku xad-gudub lagu sameyaay aqbaarad shaqsi ahaaned.*
3. *Sameynta daadalka macqulka ah ee in la wargeliyo qofka qoyska ka midka ah ama qofka lagala xiriiro haddii xalaad degdeg jirto ama qofka masuulka ah, guriga waa in aay isku dayaan in aay helan qofka qoyska deeganaha ka midka ah ama qofka masuulka ka ah ee haddii xalaad degdega jirto lagala xiriiro iyago eegayaa shaqsiyan qofka deeganaha siday sameeyn ugu yeelanayso iyo aqbaaradka deeganaha ee yaalo guriga daryeelka. Haddii aay*

dhacdo in guriga awoodii waayo in oo wargeliyo qoyska deeganaha ama qofka masuulka ka ah ee lala xiriiro mudo 24 sacaadood gudahood ka bilabmaato xiliga la qabilay deeganahoo, guriga daryeelka waa in aay ku wargeliyan hay'ada adeega bulshada ama waxda booliska in deeganee la qabilay guriganaa heli wayaay qof qoyskisa ka mid ah ama masuul lala xiriiro haddii xalaad dedega jirto iskuday kadib. Waxda hay'ada adeega bulshada iyo waxda booliska waa in aay ka caawiyay raadinta iyo wargelinta qoyska deeganaha ama qof masuul ah oo lala xiriiri karo haddii xalaad degdega jirto. Hay'ada adeega bulshada iyo waxda booliska masuul kama ahaan wixii dhib ah ee so gaaro deeganaha ee ku adaan wargelinta qofka qoyskisa kamidka ama masuulka lagala xiriiro la wargeliyaay ama ka qayb gelinta qof qoyskisa kamid ah daryeelkisa in aay aahayd mid aan haboonen ama ku xad-gudub lagu sameyaay aqbaarad shaqsi ahaaned.

Xiriiryada La Socda Adeegyada Kale ee Cafimaad

Deeganayaasha helo adeeg bananka ka yimaado waxay xaq oo leeyahay, codsi kadib, in loo sheego magaca adeeg bixiyaha. Deeganayaasha waa in la wargeliya, qoral ahaan, adeeg waliba oo cafimaad oo aay deeganayashan ka helan shaqsi, shirkad, ama hay'ado marka laga reebo guriga. Aqbaaradka waa in iskugu jira magaca adeeg bixiyaha ee bananka ah, cinwaanka iyo qoral qeexayo adeega noocisa la bixiyaay. Mararka caafimaadka owgi aan deeganaha la wargelin karin sida dhaqtarka daryelayo qoray, aqbaaradka waa in la siyaa deeganaha qofka masuulka ka ah ama qofka lagala xiriir karo ee mataalayo.

Daryeel Huffan

Deeganaho wuxu xaq oo leeyahay daryeel caafimaad huffan iyo mid shaqsiyaan oo wanagsan iyaado la tixgelinayo bahida shaqsi ahaneed ee deeganaha. Daryeel huffan micnaheedo waa in daryeelka loo qorsheyay in deeganahoo gaaro heerkisa ugu sareeyo ee jir ahaan iyo miskax ahaanba ku shaqayn karo. Xaquuqdanse uma ogolaneyso in qofka/deeganaho adeega oo ibiyo qayradka shaqsi ama bulsho.

Daryeel Joogto Ah

Deeganaho wuxu xaq oo leeyahay in la daryeelo xiliyo macqul iyo joogto ah shaqalaha howshisa waato ilaa intaa aay sharuucda guriga ogolyihiin.

Diidmada Daaweynta

1. Deeganahoo wuxu xaq oo leeyahay in oo diido daweyn, diido ka qayb gal daarasad ama buxiyo dardaaran.
2. Deeganee wax fahmi karo waa in oo xaq u leeyahay in oo diido dawey iyaado la eegayo aqbaaradka looga bahanyahay ee xeerka sare ee loo yaqaan "Fahmida Xaalada Cafimaad-3 iyo 4" Deeganayaasha diido daweynta, dawooyinka, ama cunoyinka qondeysan waa in lagu wargeliyaa sameynta cafimaad ahaan ama miskax ahaan ku yalan karto diidmadas iyaado

lagu qorayo diidmada qaybta aqbaaradka cafimaad ee shaqsiga. Mararka deeganahoo oo yahay mid aan awoodin in oo wax fahmo daruufaha laakinse aan loo arkin mid aan wax fahmeyn, ama sharciyada jiro aay xadiidayaan xuquuqda daawo diidmada.

Wargelinta Xuquuqda iyo Ogolaansha

Guriga daryeelka waa in oo wargeliya deeganahoo hadal ahaan iyo qoral ahaan iyaado la isticmaalayo luqad oo fahmayo deeganahoo xuquuqdisa iyo dhamman sharciyada iyo sharuucda oo yaalo dhaqanka iyo masuuliyada saran deeganahoo xiliga oo joogo guriga daryeelka. Wargelinta nooca ah waa in la bixiya ka hore ama xiliga la qabilayo deeganah ama xiliga aay joogan guriga daryeelka. Aqbalista aqbaaradka nooca ah iyo wixii laga badalayba waa in la ogolaada qoral ahaan.

Aqbaarad ku Saabsan Medicaid iyo Medicare

1. Guriga waa in oo qoral ahaan u wargeliya deegane waliba oo xaq u leh faaidooyinka Medicaid xiliga ogolaanshaha joogista guriga kalkaalisoooyinka/daryeelka, marka deeganaho loo ogolaado Medicaid ah mid:
  - A. Agab iyo adeegyada laa raaciyay adeegyada guriga kalkaalisoooyinka/daryeelka ee ku liifaqan qorshaha ceymiska gobolka ee loo yaqan Medicaid Plan ahna mid deeganaho;
  - B. Agabka iyo adeegyada kale ee guriga daryeelka bixinayo kaaso lagu daalicii doono deeganaho iyo qarashka intuu la agyahay loogu daalicii doono adeegyada; iyo
2. Wargeli deegane waliba marka isbadal lagu sameeyo agabka ama adeegyada la siinayo.
3. Guriga daryeelka waa in oo wargeliya deegane waliba ka hore, ama xiliga aqbalista, iyo si joogto ah xiliga deeganaho guriga deeganyahay, loo sheego adeegyada oo guriga ka heli karo iyo qarashka adeegyada lagu bixiyo oo aay ku jiran adeegyada aaysan bixin karaarka caafimaadka ee loo yaaqan Medicare ama qiimaha jaban ee guriga oo dagsan.

Qoral Sharaxayo Xuquuqda Sharci Ahaan

1. Guriga waa oo dhiba qoral sharaxayo xuquuqda sharci ahaan kaas oo isagu jiro:
  - A. Sharaxad ku sabsaan qabka loo difaacayo daqliga qofka.
  - B. Sharaxad ku sabsaan waxa looga bahanyahay iyo qabka loo marayo oo qalbiga faaidoyinka Medicaid, kuwas oo aay ku jiran xuquuqda lagu codsan karo in la koor meero iyaado la marayo, qeybta 1924C taas oo lagu ogaan karo ilaa heerka qeyraadka qofka laga guuyo dhanyahay ee shirkad gaar ah ka helan iyo kuwa ka so galo qayradka bulshada ee so gaalo laamanaha qofka deeganaho oo aan la so cadeyn laama ogolan wixii qarash ee laga bixin karo qofka laamanaha la ah shaqsiga iyo bixinta heerka qarashkisa/qarashkeeda ee Medicaid ogolaatay;

- C. Waraq aay ku qoranyihiin magacyada, cinwaanada, iyo taleefoonada dhamman hay'adaha dadka udoodo tusaale ahaan hay'ada wareysiga iyo shatiga ee gobolka, xaafiska leeysanka bixiyo ee gobolka, barnaamijka loo yaqan ombudsman ee gobolka, waxda difaaca iyo udoodida dadka, iyo qaybta ka hortaga musuqmasuuqa ee hay'ada Medicaid; iyo
  - D. Orah sheegeyso in deeganaho cabaasho u gudbin karo hay'ada wareysiga iyo shatiyaalka ee gobolka taas oo ku aadan xumeyn, dayac, iyo dhumin alaab oo leeyahay deeganaho ee yaalo guriga, iyo in la raaci waayo dardaraanka oo dagsan deeganaho.
2. Guriga waa in oo si weyn oo soo bandhiga aqbaarad ah qoraalo, deeganayashoona siiya iyo codsayaashada xiliga la qabilayo aqbaarad orah ahaan ah iyo mid qoraal ahaan ah oo sharaxayo sida loo codsado iyo loo isticmaalo Medicare iyo Medicaid faidooyinka aay bixiyaan, iyo sida aay karaarkan oo bixin karan qarashadka aay ogolyihiin ee aad gashay intaa adaan helin karaarka.

Dardaraanka Hore

1. Deeganaho wuxu xuquuq oo leeyahay in oo helo aqbaarad qoral ah oo ku sabsaan sharuucda hore oo aay ka mid yihiin aqbaarad ku sabsan sharciyada oo dagsan guriga in oo dhaqan galinayo sharuucyo hore iyo sharciyaada la xidido ee gobolka oo yaalo.
2. Deeganaho wuxu xaq oo leeyahay in ka hadlo sharuucda hore oo dagsan.
3. *Marka loo ogolaado guriga kalkaalisoooyinka, deeganaha ama qofka sharciyaan masuulka ka ah ama matalo deeganaha, waxa waajib ah in la siiyo fursad aay ku magacaban qof aay deeganaha waxba isku ahayn oo ka warhaynayo go'aanka deeganaha qofka xidiidka la ah ee ku aadan so boqashada ama go'aan ka gariista caafimaadkiisa. Magacabiistas waa in lagu qora qeybta aqbaaradka caafimaadka ee deeganaha. Marka la tixgeliyo in go'aan caafimaad la gaaro, waa in lagu daara dar-daaran ama magacabiis qof matalo caafimaadka shaqsiyga ee go'aanka garayo marka la eego xeerka 145C ayaa awood ahaan oo ogolaanayo cutubka hoose marka loo tixraaco. Qofka aan xidiidka ahayn waxa laga yaaba in loougu yeero in u yahay qof ka mid ah qoyska deeganaha ama deeganaha.*

Dhakhtarka ka Howlgalo

1. Deganaha xaq ayuu u leeyahay in uu doorto dhaqtar u gaar ah oo ka howlgala degaankiisa.
2. Xarunta waa in ay la socodsii degane kasta magaca, takhasuska, iyo qaabka loola xiriiri karo dhakhtarka ka masuul ah kiiska deganaha.
3. La calalla hadaan talo bixin caafimaad ay markaa habooneyn, sida dhakhtarka ka howlgalo deegaanka uu ku xusey diiwaanka daganaha, waa in akhbaartaas la siiyaa qofka ka masuulka ah daganaha ama qof kale oo daganah matala.

Isbadal Wargalin

Xarunta waa in ay si degdeg ah ku wargalisaa deganaha; la tashato dhakhtarka deganaha; hadii la ogyahayna, la socodsiiso sharci yaqaanka deganaha ama xubin qoyska deganaha ka mid ah marka ay jiraan:

1. Dhacdo uu ku lugleeyahay deganaha taas oo keentay dhaawac ama u baahan faragalin dhakhtar;
2. Isbedel weyn uu ku dhaco jirka, miyirka ama xaalada cilmu nafsiga deganaha;
3. Ay jirto baahi weyn oo badasha daaweynta deganaha; ama
4. La gaaro go'aan deganaha looga wareejiyo ama looga saaro xarunta.

Iska Badalida Qolka iyo Qofka Qolka Kula Deegan

Deganaha xaq buu u leeyahay in la wargaliyo ka hor intaan qolkiisa/keeda ama qofka qolkiisa/keeda la wadaago la badalin.

Miisaaniyada Shaqsiga

1. Deganaha xaq buu u leeyahay in uu maamulo arimaha dhaqaalihiiisa ama dhaqaalaheeda, loogamana baahna in uu deganaha miisaaniyadiisa shaqsi ku keydsado xarunta.
2. Kadib marka deganaha laga helo ogalaansho qoraal ah, xarunta waa ay heyn kartaa, ilaalin kartaa, maamuli kartaa walina xisaabin kartaa miisaaniyada shaqsi ee deganaha keydka xarunta uu ku shubay.
  - A. Xarunta waa in ay keyd ama keydyo faa'iidada badata dhaliya ku shubtaa miisaaniyada shaqsi ee deganaha hadii ay miisaaniyadaas ka badantahay \$50. Keydyadaas waa in ay ka gooniyihiin kuwa xarunta isla markaasna dhamaan faa'iidad ku korodhay miisaaniyada deganaha waa in lagu wareejiyaa keydkaas.
  - B. Xarunta waa in ay ku ilaalisaa miisaaniyada deganaha keydyo aan kordhin faa'iido, kordhiyo faa'iido ama kuwa lacagta cadaanka ah loogu talagay hadii miisaaniyada deganaha aysan ka badneyn \$50.
3. Xarunta waa in ay dhistaa walina sameysaa nidaam si buuxda oo dhameystiran u hubiya in xisaabaadka miisaaniyada shaqsi ee degane kasta uu xarunta ku aaminay ay kala gooni yihiin, iyadoo waliba la raacayo mabaadiida xisaabaha la isku raacsanyahay.
  - A. Shirkada waa in aysan ku darin wixii dhaqaale ee oo leeyahay deeganaha dhaqalaha guriga leeyahay ama dhaqalaha oo leeyahay qof kale oo ah degane.
  - B. Qoral sharaxayo dhaqalaha shaqsiga waa in oo yahay diyar dhowrki biloodba iyo marka oo codsado deeganaha ama qofka sharciyaan mataalocodsado.

4. Haddii oo geeriyoodo deeganaha oo ku leh dhaqale shaqsi ahaaned guriga, guriga waa in oo gudbiya dhaqalaha deeganaha mudo 30 bari gudaheed iyo sharaxaad dhaqale oo ku sabsan daqliga in oo u gudbiya shaqsiga ama waxda saxda ah ee ogolanayso daqliga la sinayaay deeganaha ee gobolka kaga imanayaay.

Wargelin ku Aadan Baqiga/Macqul ah in La Xiiro Faiidooyinka Medicaid

Guriga waa in oo wargeliya deeganeer waliba oo helo faiidooyinka Medicaid:

1. Marka lacagta ku jirto deeganaha akoontigiisa aay garto ilaa \$200 in ka yar lacagta loo qondeyaay shaqsiga ee ka imaato Waxda Lambarka Bulshada (SSI), iyo
2. Haddii lacagta ku jirto akoontiga lagu daaro faiidooyinka kale ee oo helayo deeganaha oo aay kor oo dhafayso xadiidka dhaqale ee looga bahanyahay shaqsiga helo faiidooyinka Lambarka Bulshada (SSI), deeganaha waxa ka xirmi karo faiidooyinka oo ka helo Medicaid ama Lambarka Bulshada (SSI).

Cadeynta Awooda Aminiga Dhaqale

Guriga waa in oo so ibsada cadeyn hubsasho, ama oo cadeya hubsasho aay ku qanci karan Xoghayaha Adeegyada Adamaha iyo Caafimaadka (Xooghayaha), si loo habsado in amniga dhaqalaha shaqsiga leeyahay ee deeganaha guriga loo dhiban-karo.

Xadiidnaanta ku Dalacista Dhaqalaha Shaqsiga

1. Guriga ma ku dalaaci karan deeganaha dhaqalahisa garka ah alaabta ama adeega aay bixiyeen karaarka caafimaadka ee Medicaid ama Medicare (marka laga reebo baqiga ama qiidmadaha laa doonayo in shaqsiga si gar oo bixiyo isaga).
  - A. Adeegyada aay ku jiran kuwa aay bixiyaan Medicare iyo Medicaid karaarkooda. Xiliga qofka oo haystay karka Medicare iyo Medicaid ee oo joogay guriga, guriga kuma daalacii karan adeegyadan ama alaabtan qofka deeganaha ah:
    - a. Adeega kalkaalisoooyin
    - b. Adeega cunada
    - c. Barnamij howlo kala duwan bixiyo
    - d. Qolka/adeega hagaajinta sariirta
    - e. Alaabta nadaafada joogtada lagu sameysto sii qofka bahidisa shaqsi ahaaneed loo dabalo, waxa ka mid ah, balse aaysan ku idleen:
      - agaabka timaha lagu hagaajisto, sida shanlo, boraash

- saboonta qawayska, saboonta disha jeermiska, ama nadiifiyal si qas ah qofka loogu so qoray marka la cadeyo in la daweynayo dhibato xaga maqarka si cabuuq ama infeekshan loga saaro. si loo daweeyo
- saakin, kareemka xirmada
- daawada cadeyga ilkaha, boorashka cadeyga, kolaada ilkaha, fandhicilka ilkaha, doonta ilkaha qashinka looga saro
- kareemka jirka qooyo
- xanshida doofka/ilinta, soof, soofka dhagaha
- carfiyaha la marsado kilkisha ama jirka
- daryeelka joogtada ah iyo agaabka, xanshida nadiifinta, iyo waxyabaha la xidiido
- shukumano, marada lagu xirto isbitalka, shukumanka wajiga
- dawooyinka laga so ibsan karo dukaanada
- adeegyada nadafaada timaha iyo cidiyaha
- qowayska, iyo
- waxyabaha yaryar ee shaqsigu nadiifintisa ah

f. Adeegyada bulshada ee sameeyo daweeynta.

B. Adeegyada iyo agaabka lagu daalici karo deeganaha dhaqalahisa. Waxa hoos ku xusan qeyb guud oo ka mid ah tusale ahaan adeegyada iyo agaabka lagu daalici karo dhaqalaha shaqsi ahaaneed ee deeganah. Waxa hoos ku xusan tusaale ah agaabka iyo adeegyada guriga oo ku daalici karo deeganaha haddii deeganaha oo codsado, haddii guriga daryeelka oo wargeliyo deeganaha in lagu daalicii doono, iyo haddii qarashka aaysan bixin karaarka caafimaadka ee Medicare iyo Medicaid:

- taleefon
- teleefishin, ama raadiyo loo isticmaalo si shaqsiyan ah
- alaabta shaqsi ahaanta loo isticmaalo sida kuwa sigarka lagu caawo, qurxinta iyo sharaxada, iyo macmaacanka
- alaabta la isku qurxiyo, lagu xaaqo qashinka, iyo adeegyada aaysan bixin karaarka caafimaadka ee Medicare iyo Medicaid
- dharka shaqsi ahaaneed
- qalaabka wax lagu aqristo ee shaqsi ahaaneed
- giftiyaada loo so ibiyaay deeganaha owgis
- dhirta iyo fiyoorayasha
- xafladaha isku-imaadka iyo madadaalada ee lagu qabto banaanka ee aan ku jiran barnaamijka howlaha

- adeegyada aaysan bixin karaarka caafimaadka sida kalkaalisoooyin ama caawiyal si gar ah loo shaqaleysto
  - qol gaar ah, marka lagu reebo bihi daaweyn marka aay jirto (tusaale ahaan, marka bukaanka la kaarantilo caabuuq la xadiidayo owgeed), iyo
  - cuntada sida gaarka ah lo diyaariyay iyo ama qaaska ah marka la codsado marka laga reebo kuwa guud ahaan loo diyaariyay guriga idil.
2. Codsiga alaabtan iyo adeegyadan.
- A. Guriga waa in oo saan ku daalicin deeganaha (ama qofka mataalo) alaab ama adeeg deeganah oo saan codsan.
  - B. Guriga waa in oo saan ku xirin deeganaha (ama qofka mataalo) in aay codsadan alaab ama adeeg si loo qabilo ama joogitankooda loo si ogolaado.
  - C. Guriga waa in wargeliyaa deeganah (ama qofka mataalo) codsiga alaab ama adeeg lagu daalici karo deeganaha iyo waxa qarashka oo noqon karo.

Siirta iyo Sharciga Xifdinteeda

1. Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in la ilaaliyo siirtisa shaqsi ahaaneed ee ku aadan aqbaaradka cafimaadkisa iyo ariimahisa shaqsi ahaaneed. Ariimaha siirta shaqsi ahaaneed waxa ka mid ah, heeshiska, daaweynta, wada hadalka qoralka ah iyo midka telefoonka, daryeelka shaqsiga, booqashada, kulaamada qoyska iyo kooxaha deeganayasha, balse micnaha ma ahaan in guriga daryeelka bixiyo qol oo gaar ah deegane waliba.
2. *Shaqalaha guriga daryeelka waa in aay xishmeeyan siirta deeganaha qolkisa iyaagu marka aay galayaan garacayo albaabka ogolaansho aay ku galanaa weydisanayo intaa aaysan galin ka hore, marka laga reebo haddii aay jirto xaalad degdeg ah.*
3. Marka laga reebo sida lagu sheegay sadarka (4aad) ee qeybtan, deeganaha wuu oogoolan kara ama diidi kara sideynta aqbaaradkisa shaqsi ahaaned ee ku aadan caafimaadka ama shaqsiyadiisa in la siiyo shaqsi waliba oo aan ka mid ahayn shaqalaha guriga daryeelka.
4. Xuquuqda deeganahay oo ku diidi karo in la bixiyo aqbaaradkisa shaqsi iyo cafimaad ka mid ma ahaan haddii:
  - A. Deeganaha loo gudbinaayo xaruun kale oo daryeesha; ama
  - B. Sharciyaan wajib aay tahay in.
5. *Deeganaha waa in la wargeliya marka aqbaarad shaqsi ahaaned qof banaanka ka ah guriga daryeelka so codsaado, wuxunaa dooran karan in qof ka warhayo marka aqbaaradka la eegayo si wareysi shaqsi ahaaned lo saameyo. Koobiyada aqbaarta shaqsiga iyo qoral aqbaareed waa in la diyaariya iyaado la tixraacayo qeyb-hooseedka iyo nuqulka 144.291 ilaa 144.298 (MN Qaynuunka Aqbaaradka caafimaadka) Xaquuqdan ma xadiido hadii la sameynayo baaritan ama kormeer aay wado Waaxda caafimaadka, marka qanaadaras laala gaalo hay'ad kale, ama marka sharciyaan la ogol dabcan la ogolyahay.*

6. *Marka la qaabilo/ogolaado deegane in oo joogo guri daryeel oo aay federalka sharuucdisa xadiidayaan bixinta aqbaarad aan la ogolaan ee deeganaha lagu aqoonsan karo in la siiyo so wacaaayasha ama booqdayasha, deeganaha, ama qofka masuulka ka ah ama ka warhayahaa deeganaha, waa in la siiyaa fursad aay ku ogolaan karan bixinta aqbaaradka iyaado la hortaganyahay deeganaha guriga daryeelka. Xaquuqdan waxa aay ku xadiidantahay marka cafimaad ahaan aay qofka sameeyn xun ku yaalan karto, sida oo qoray daryeelaha oo gaarka ah deeganaha. Halka barnaamij ahaan la xadiiday handaada guriga marka la eego Qaynuunka Difaaca Dadka Waweyn ee Tagtadaran, Qeytisa 626.557, qeyb-hoosadkisa 14, sadarka (b), xaquudan waa in aay u xadiidantahay macqul ahaan.*

Ka Jaawabista Adeegyada

Deeganayasha waxa aay xaq oo leyahiin adeeg degdeg ah iyo jawaab hufan oo ku adan su'alahooda iyo codsiyadooda.

Eegista Naatijooyinka Rayi'uruurinta

Deeganayasha waxa aay xaq oo leyahiin in aay arkan naatijooyinka rayi'uruurinta aay sameeyen rayi'aruuriyasha gobolka iyo federaalka iyo qorshe waliba oo wax lagu saxay oo sameeyn ku yeeshay guriga daryeelka. Guriga daryeelka waa in naatijooyinka dhigan meel aay ka agrin karan ama ka eegi karan deeganayasha ogeysiis ku sabsaana waa in aay ku dhajiyaan meelaha.

U doodista Macaamiisha

Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in helo aqbaarad ka yimaado hay'aadaha u doodayo, iyo in la siiyo fursaada oo kala xiriiri karo hay'adahas.

Shaqada

Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay:

1. In oo diido u adeegista guriga daryeelka.
2. In oo qabto adeeg guriga leeyahay, haddii oo deeganaha jecleysto, marka:
  - A. Guriga daryeelka aay qoral ahaan oo keydiiyaan baahida iyo jecleysiga in deeganaha shaqo qabto sida ku xusan qorshaha daaweynta.
  - B. Qorshaha waa in lagu cadeeya shaqada nooca aay tahay ee la qabtay, iyo haddii aay tahay mid bilaash lagu qabtay ama mushaar lagu bixiyay.
  - C. Siinta qarashka adeega lagu qabtay waa in qiimaha yahay mid sax ah; iyo
  - D. Deeganaha wuxu ogolaadey qabka shaqada loo qondeeyay sida ku qeexan qorshaha daryeelka.

Boostada

Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo si furan xiriir oo sameyn karo, iyaado aay ka mid tahay xaquuqda:

1. In oo diro ama loo so diro warqaado boosto aan la furey.
2. Isticmaali karo agaabka qoraalada, istaambiyada boostada, iyo alaabta kale ee wax lagu qorto isagu qarashka iska bixinayo/jeebkisa ka bixinayo.

Xaquuqda Helista/Booqashada

1. Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo helo waxyabahan so socda, guriga daryeelkana waa in aay si degdeg ah u siyaan aqbaaradka:
  - A. Qof waliba oo mataalayo Waxda Xogheynta;
  - B. Qof waliba oo mataalayo Gobolka;
  - C. Dhaqtarka deeganaha daryeelayo;
  - D. Waxda loo yaqan Daryeelka Mudada-badan ee ombudsman ee Gobolka;
  - E. Hay'adaha kale ee masuulka ka ah difaacida iyo hay'adaha udoodo dadka miskaxiyaan curyaanta ah iyo shaqsiyaadka xanuunka miskaaxda qabo;
  - F. Iyaado aay ku xirantahay xaquuqda deeganaha in oo diido ama ka baxo ogolaansho horey u oo sameyaay, ama dadka qoyskisa ka midka ah ama qarabadiisa, iyo
  - G. Iyaado aay ku xirantahay xadiidnan macqul ah iyo xaquuqda deeganaha in oo diido ama ka baxo ogolaansho horey u oo sameyaay, dadka soo booqanayo deeganaha ogolaanshahisa heysto.
2. Guriga daryeelka waa in oo bixiya siismo macqul ah in aay siyaan deeganaha hay'ad ama shaqsiyaad waliba oo bixiyo adeegyada sida caafimaadka, adeega bulshada, sharuucda, ama adeegyo loo keeno deeganaha, kuna xiran xaquuqda diidmo ama ka bixis ee deeganaha.

Waxda Loo Yaqan Ombudsman Helitaankisa Aqbaaradka Caafimaadka

Guriga daryeelka waa in oo u ogolaada dadka ka socda waxda Ombudsman ee baritaanka in aay eegan aqbaaradka deeganaha ogolaanshisa ama qoyska deeganaha marka aay ogolaadan iyaado la waafijinayo sharuucda Gobolka.

Taleefoonada

Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo helo taleefoon oo wax ka wicii karo isaago oo aan la maqlayn.

Hantida Shaqsiga

1. Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo haysto hantidisa/alaabtisa isla markana isticmaalo, waxa ka mid ah, sharaxad/misaas, dhar haboon, iyaado aay ku xirantahay meesha intaa aay qaadi karto, iyo dabcan haddii aaysan hay'sashada alaabta jaabineyn xaquuqda caafimaadka iyo amniga deeganayasha kale.
2. *Guriga daryeelka/kalkaalisoooyinka waa in aay masuul ka yihin santuuq alaabta la wada gashto ama aay santuuq gaar ah siyaan deeganayasha si aay alaabtooda ugu xifdistaan. Guriga daryeelka/kalkaalisoooyinka waa in aay bixiyaan wixi looma qarashkooda balse waajib kuma ahaan dabcan bixinta alaabta looma ama la xado.*

Lamanayaasha Is-Qawo

Deeganaha wuxu xaq oo leeyahay in oo qol la wadaago lamanaheda/diisa marka aay is qaawan aayna deeganyihin isla hal guriga daryeelka labadoodana aay ogolaadan isla dagaantaanka.

Qaadashada Daawada

Shaqsiga waa oo qadan karaa daawada haddii aay kooxda dhaqatiirta ah aay ogolaadan in aaysan wax qaatarii keenayn taani.

Diidmada Gudbinada Qarkood

1. Shaqsiga wuxu xaq oo leeyahay in diido in loo gudbiyo qol kale guriga daryeelka dhaxdisa, haddii ugudbinta qolka kale micnaheedo tahay in la raaro:
  - A. Deegane joogay guriga kalkaalisoooyinka xirfaadlayasha, loona raarayo qayb ka mid ah guriga balse aan lahayn adeegyada kalkaalisoooyinka xirfaadlayasha in oo ka mid noqdo; ama
  - B. Deegane guriga daryeelka kalkaalisoooyinka joogay, loona raarayo qayb ka mid ah guriga kalkaalisoooyinka xirfaadlayasha balse ka tirsan guriga daryeelka.
2. Xaquuqda deeganaha ku diidayo in la gudbiyo/raaro daruufahas marka aay jiran ma sameynayso uqalmida ama helista faa'iidooyinka karaarka caafimaadka ee Medicare ama Medicaid.

Qabilista, Gudbinta, iyo ka Bixinta

1. Guriga waa in aay oo ogolaadan deeganaha in aay guriga joogan, waana in aaysan gudbin ama aaysan ka saarin deeganaha guriga ilaa:
  - A. Gudbinta ama ka bixintaayna u haboontahay baahida deeganaha ee aan lagu dabooli karin guriga daryeelka;

- B. Haddii gudbinta ama ka bixintaaay tahay mid haboon sababto ah caafimaadkadeeganaha ayaa sidii hore kasoo roonaday deeganaha uma bahna in oo joogo guriga daryeelka;
  - C. Haddii amniga deeganayasha guriga-daryeelka wax qatari ku jirto;
  - D. Haddii caafimaadkadeeganayasha wax qatari la gaalin karo;
  - E. Haddii deeganaha oo ku guul daraystay, kadib tixgalin macqul ah iyo wargelin, in u bixiyo (ama u bixiyay qarashka lagu lahaa ee Medicare iyo Medicaid) ee oo ku joogay guriga daryeelka. Deeganayasha loo ogolaado in aay helan faidooyinka Medicaid kadib marka lagu qabiilo guriga daryeelka/kalkaalisoooyinka, guriga kalkaalisoooyinka wuxu kaliyaa u ku daalicii kara deeganaha qarash macqul ah sida ku xusan xeerarka Medicaid; ama
  - F. Haddii guriga daryeelka go'aansado in aay shaqo joojiyaan.
2. Ka hore intaa guriga daryeelka gudbin deegane, guriga waxa waajib ku ah:
    - A. In aay wargeliyaan deeganaha, iyo, haddi la yaqaano, qof ka mid ah qarabadiisa, ama sharciyaan mataalo deeganaha marka gudbin ama ka saaris aay jirto iyo sababta isbadalka loo sameynayo oo qoral ahaan luqad aay fahmi karan si fudud ugu qoran.
    - B. Waana in lagu qora qeybta aqbaaradka ee deeganaha.
  3. Wargelinta qoran waa in aay iskugu jirta sidan:
    - A. Sababta gudbinta ama ka bixinta;
    - B. Taariikhda saxda ah ee gudbinta ama bixinta;
    - C. Goobta deeganaha loo gudbiyay ama loo bixiyay;
    - D. Goobta loo gudbiyay ama loo saaray Aqbaarad sheegayso in deeganaha;
    - E. Magaca, cinwaanka, iyo taleefoonka waxda daryeelka waqtiga dheer ee gobolka ee xaafiska ombudsman loo yaqaan;
    - F. Deeganayasha curyaanta ah ee degan guryaha kalkaalisoooyinka daryeelka, waa in la siyaa aqbaaradka sida cinwaanka, taleefoonka, iyo magacyada hay'adaha udooda difcaana dadka curyaanta; iyo
    - G. Guriga kalkaalisoooyinka ee deganyihin deeganayasha xanuunka miskaxda qabo, sida cinwaanka, taleefoonka, iyo magacyada hay'adaha udooda difcaana dadka qabo xanuunka miskaxda.
  4. Xiliga wargelinta.
    - A. Wargelinta gudbinta ama bixinta waa in la sameya 30 malmood ka hore intaa aan la gudbin ama bixin deeganaha.
    - B. Wargelin waxa la sameyn karaa sida ugu dhaqsiiyaha badan ee macqulka ee la aqbali karo intaa aan la gudbin ama la bixin deegane sida ku sharaxaan xaruufta 1aad ee (A-F) iyo marka deegane usaan deeganen guriga mudo 30 malmood ah.

- C. Guriga daryeelka waa in aay siyaan deeganayasha xili ku-filaan ee isku diyaarin karan ama lagu sharaxi karo si loo hubiyo amniga iyo gudbin ama bixin si nidaam leh oo dhacdo.
5. *Deeganayasha waa in aan la iska gudbin ama bixin ujeed la'aan. Deeganayasha waa in la wargeliya qoral ahaan, qorshaha bixinta ama gudbinta iyo in aay ugu danbeyso 30 malmood intaa aan laga bixin guriga daryeelka/kalkaalisoooyinkaiyo ugu yaaran 7da malmood intaa aan laga badalin qolka oo horey deganaha oo degna. Wargelintan waa in aay iskugu jirta xaquuqda oo leyahay deeganaha iyo in u ka horiman karo ficilka la damcay, cinwaanka iyo taleefoonka waxda bariista ee loo yaqan Ombudsman qeyta daryeelka xiliga dheer iyaado la racayo qaynuunka loo yaqan Xeerka Duqowda Mareykanka, qeybtisa 307 (a) (12). Deeganaha, oo laga wargeliyaay xaquudan, ayaa ogolaan karo in oo ka badasho meesha ka hore intaa waregelinta mudada dhaaman. Mudada wargelinta waxa laga yaaba in la so gaabiyo haddii aay guriga daryeelka/kalkaalisoooyinka xukunka ka baxsan yahay, tusaale ahaan aaragtida kooxda dib u eegista, qabilista deeganayal mar dhaw la aqbalay, isbedel deeganaha daawooyinkisa ama barnaamijka daaweyntisa, daanta deeganaha ama deeganayal kale, qarash bixin la'aan marka laga reebo barnaamijyada karaarka deeganaha aay bixiyan sida ku xusan aqbaaradka deeganaha. Guriga kalkaalisoooyinka daryeelka/guryaha daryeelka waa in aay sameyaan dadal macqul ah si aay oo qabilaan deegane cusub iyaago oo an wax rabsho ku sameyn qolalka la deganyahay.*

Wargelin Sharuucda Sariir-Haysmo iyo Dib-uqabilid

1. Ka hore intaa guriga kalkaalisoooyinka daryeelka u saan ugudbin deegane isbitaalk ama oo ogolaan deegane in oo aado goob daweyn, guriga daryeelka kalkaalisoooyinka waa in oo aqbaarad qoran siyaan deeganaha iyo qof ka mid ah qoyskisa qof ka mid ah ama sharciyaan mataalo, aqbaaradkas oo si caad u sharaxayo:
  - A. Mudada sharciga sariir-haysmada ee ku xusan qorshaha Gobolka, haddii aayba jirto, marka deeganaha loo ogolaado in oo laabto joogisti guriga daryeelkana si waato; iyo
  - B. Guriga daryeelka kalkaalisoooyinka sharuucdisa ku aadan mudada sariir-haysmada, oo ogolaanshada.
2. Waqtiga loo gudbiyaay deegane isbitaal in la seexiyo ama daweyn loo bixiyay, guriga daryeelka waa in oo siyaa deeganaha iyo qoyskisa qof ka mid ah ama sharciyaan mataalo qoral wargelin kaas oo sharaxayo mudada sharuucda sariir-haysmada.
3. Guriga daryeelka waa in oo sameeya isla markana raaca sharuucyo qoral ah taas oo qeexaysa haddii deegane loo bixiyo isbitaal in la seexiyo ama daweyn aado mudo dhafayso intaa ku xusan qorshaha sariir-haysmada ee Gobolka, in lagu aqbaalo guriga daryeelka durbadiba sida ugu dhaqsiyaha badan ee oo diyaar ku noqdo qol leh laabo sariir oo qas ah haddii deeganaha:
  - A. Ku qasbanyahay in oo helo adeegyada guriga daryeelka laga bixiyo; iyo
  - B. Unaa qalmo guriga daryeelka ee adeegyadisa bixiyan karaarka Medicaid.

Helista Daryeel Loo Simanyahay oo Qimo Leh

Guriga waa in oo sameeya isla markana howl-galiya sharuucyo is wafaaqsan oo ku saabsan gudbinta, ka bixinta, iyo adeegyada kale duwan ee diyaarka oo ah dadka oo idil iyaado aan la eegeyn awoododa dhaqale sida ku xusan qorshaha Gobolka.

Xakameynta

Deeganaha wuxu xaq oo leyahay in oo ahaado mid aan xoriyaada laga qaadin si kastaba aay tahay qabka jir iyo miskaax ahaanba loo xakameyo si dabeecadisa loo dajiyo ama howl loo fududeeyo, aaysana ahayn mid daruuri ah si loo daweeyo calaamadaha xanuunka deeganaha hayo.

1. *Deeganayasha guriga daryeelka kalkaalisoooyinka ee wax-fahansan ee degan guriga daryeelka, qoyska deeganaha ee aan wax-fahansaneyn, sharciyaan qof masuul ka ah ama mataalo deeganaha, iyo kooxda caafimaadkasida ku xusan qeybta 145C.01, ayaa xaq oo leh codsiga iyo ogolaansha in la isticmaalo xakameyn jir ahaan si loo daweeyo xanuunka deeganaha.*
2. *Marka la helo codsi ah in la xakameeyo jir ahaan deeganaha, guriga daryeelka kalkaalisoooyinka waa in aay wargeliyan deeganaha, qoyska deeganaha, iyo sharciyaan qofka mataalo waxa aay yihiin sharuudaha iyo qataraha la xidiido xakameynta jir ahaan. Guriga daryeelka kalkaalisoooyinka waa in aay xakameeyan deeganaha kadib marka aay helan qoral ogolaansho saxiixan oo u ogolaanayo in la xakameyn karo deeganaha iyo dalaab ka yimaado dhaqtarka daryeelayo deeganaha dalaabkas oo cadeynayo sababaha loogu bahanyahay xakameynta iyo calaamadaha caafimaadkaee kalifayo.*
3. *Guriga daryeelka kalkaalisoooyinka oo xakameyn sameynayo sida ku xusan sadarka 2aad, waxa waajib ku ah:*
  - A. *Dokumiinti sharaxayo in la raacay sida ku xusan sadarkas la so sheegay;*
  - B. *In la kormeerayo u isticmaalista xakameynta deeganaha; iyo*
  - C. *Si joogto, iyaado lala tashanaayo deeganaha, qosykisa, iyo dhaqtarka daryeelayo, in dib u eegis lagu sameeyo bahida loo qabo xakameynta.*
4. *Guriga daryeelka kalkaalisoooyinka waa in aaysan qatar ogaalin bixin qarash ganax ah, lacag mag-dhow ah, taas oo aay gabi-ahaanba keentay isticmaalka xakameynta iyaado la racay lana ogolaaday qabka koor ku xusan iyo qeyb hoosedkan. Wax ka mid ah qeyb hoosedkan oo u diidi karo u-koor galaha in oo ficil qaado si oo u difaaco caafimaadkaiyo amniga deeganah, haddii:*
  - A. *Isticmaalka xakameynta aay dhib galineyso caafimaadka iyo amniga deeganaha; iyo*
  - B. *Guriga daryeelka kalkaalisoooyinka ku guul dareystay in aay qadan talaabo macqul gal ah si aay u difaacan caafimaadka iyo amniga deeganaha.*

5. Ujeedada oo ah qeyb hoosedkan sida ku xusan “Calaamado caafimaad” waxa ka mid ah:

A. In laga walwalo jir amniga jir ahaanta deeganaha; iyo

B. Baahida jir ahaan iyo miskaaxiyan sida ku oo qeexay deeganaha. Deeganah oo ka cabsaado in u dhaco ayaa noqon karto calaamad caafimaad dhib u keenayso.

Amar qoran oo ka yimaado deeganaha dhaqtarkisa oo isagu jiro orah iyo ogaanshaha calaamadaha caafimaadka ayaa ku filaan cadeyn ahaan in la sameeyo xakameyn.

6. Marka guriga daryeelka kalkaalisoooyinka aay ixtiraaman xeerarka oo yaalo federalka iyo gobolkaba ee ku aadan xakameynta shaqsi jir ahaan, u koor galaha caafimaadka waxa qabanayo orah-da ah in caafimaad ahaan deeganaha oo bahanyahay iyo sababaha sida ku xusan orah-da dalaabka ee dhaqtarka daryeelayay deeganaha qoray. Ujeedkan dalabkan owgi, “calaamado caafimaad” waxa ka mid ah, codsiga deegane wax fahasan, qof ka mid ah qoyskisa oo aan wax fahansaneyn, qof sharciyaan masuul ka ah ama mataalo, iyo kooxda caafimaadka sida ku xusan qeyb hoseedka 145C.01, in guriga sameeyo xakameyn jir si loo hormariyo amniga jir ahaaned ee deeganaha.

Qiimaha Nolasha

Guriga daryeelka waa in aay u daryeelana deeganayashooda qab iyo meel horumariso ladnaanta iyo horukaca nolasha deegane waliba.

Sumcaada

Guriga waa in aay horumariyan daryeelka deeganaha qab iyo meel horumariso ama kobciso deegane waliba sumcaadisa iyo xismaadisa iyaado loo aqoonsanayo shaqsiga si buxdo.

Go’aanka iyo Ka Qeyb-qadashada

Deeganaha wuxu xaq oo leyahay in u:

1. Doorto waxyabaha oo rabo, waqtiyada, iyo daryeel caafimaad oo wafaqsan daanahisa, baahidisa, iyo qorshahisa daryeelka;
2. In aay la sheekeysan karan qeybaha ka mid ah ah bulshada marka lagu jiro guriga daryeelka gudahisa ama banaankisa; iyo
3. U door ka ciyaari karo nolashisa waxyabaha muhiimka oo ah.

Ka Qeyb-qadashada Kooxaha Deeganayasha iyo Qoysaska

Deeganaha wuxu xaq oo leyahay in o isku diba rido kooxo deeganayal ah ama ka qeyb qato kuwa gudaha guriga daryeelka.

Ka Qeyb-qadasha Howlaha Kale

Deeganaha wuxu xaq oo lehay in oo ka qeyb qato howlaha isku-imaadka, howlaha dimaha, ama bulshada ee aan so fara-gashan xaquuda deeganayasha kale ee ku jiro guriga daryeelka.

Daboolista Baahida

Deeganaha wuxu xaq oo lehay in oo degnaado adeegna ka helo guriga daryeelka kaas oo daboolayo bahidisa iyo durbidididsa shaqsi-ahaaned, marka laga reebo marka caafimaadka ama amniga shaqsigu kale ama deeganayasha kale aay qatar galeyso.

Handaadada/Gacan-dhafka

1. Deeganaha wuxu xaq oo lehay in u xor ka ahaado xandaadada aflagaado, jir ahaan, galmo ahaan, iyo miskax ahaan, iyo iqaab jir-dilis iyo in laga saaro goobta u deegna isaga oo aan ogoleyn.
2. *Deeganayasha waa in aay xor ka yihin si xun ulaa dhaqmida sida ku xusan Nuqoolka Difaaca Dadka Tagda-daran. "Si xun ulaa dhaqmid" micnaheedo waa sida ku xusan Qeybta 626.5572, Qey-hoosedka 15aad, ama hadafka iyo in aaysan ahayn mid la isku daweeyo oo keenayso danqasho iyo dhawac, ama nooc waliba oo ah sameynta oo ujeedkeedo yahay in miskax ahaan iyo mir ahaanba qofka murug lagu beero.*

Eedeynta

1. Deeganaha wuxuu xaq uu lehay in uu codkiisa ka dhibto wixi eedeyn ah iyaado wax la midab-taakorin ama argoosasho aaysan jirin. Eedeymaha noocaas waxaa ka mid ah iyadoo la ixtiraamayo daaweynta la sameyay iyo kuwa aan la sameyn intaba; iyo
2. Dadal degdeg ah oo aay sameyan kooxda guriga daryeelka si aay iskugu dayan in aay xaliyan eedeynta deeganayasha aay qaban, oo aay ku jiran kuwa ka dacwoonayo deeganayasha kale dabeecadahooda.
3. *Wargelinta eedeynta qabka aay oo aqbalan guriga ama barnaamijkooda, iyo sida cinwaanka iyo taleefoonada Xaafiska Cawashooyinka Guryaha Caafimaadka iyo waxda barista ee Ombudsman qeyta Daryeelka Mudada Dheer qeynuunkooda loo yaqan Xeer Duqowda Mareykanka, Qeybtisa 307 (a)(12) waa in la dhiga meel laga arki karo/aay ka muqdan.*

QEYRAADKA BULSHADA

(XAAFIISKA DACWOYINKA GURYAHA CAAFIMAADKA)

OFFICE OF HEALTH FACILITY COMPLAINTS

PO BOX 64970

ST. PAUL, MN 55164-0970

(800) 369-7994 ama (651) 201-4200 (Metro)

(OMBUDSMAN-KA DARYEELKA WAQTIGA DHEER)

OMBUDSMAN FOR LONG-TERM CARE

PO Box 64971

St. Paul, MN 55164-0971

(800) 657-3591 ama (651) 431-2555 (Metro)

(WAAXDA CAAFIMAADKA EE MINNESOTA)

MINNESOTA DEPARTMENT OF HEALTH

(Qeybta Sharciyeenta Caafimaadka)

Health Regulation Division

PO Box 64900

St. Paul, MN 55164-0900

(651) 201-4101

(MASHRUUCA UDOODISTA CURYAANTA)

THE DEVELOPMENTALLY DISABLED ADVOCACY PROJECT

(Mashruuca Sharuucda Caafimaadka Dhimirka)

The Mental Health Law Project

430 First Avenue North, Suite 300

Minneapolis, MN 55401-1780

(800) 292-4150 ama (612) 332-1441 (Metro)

(ADEEGYADA KOOR MEERISTA IYO EEGISTA DAACADNIMADA)

SURVEILLANCE & INTEGRITY REVIEW SERVICES

(Madhikeydh Qiyaanada & Isticmaalka Xun-Ariimaha Lacag siinta)

(Waaxda Adeega Aadanaha ee Minnesota)

Minnesota Department of Human Services

PO Box 64982

St. Paul, MN 55164-0982

(800) 657-3750 ama (651) 431-2650 (Metro)

(Waaxda Caafimaadka ee Minnesota

Shatiga Iyo Shahadooyinka)

Minnesota Department of Health

Licensing and Certification

Boostada 64900, St. Paul, MN 55164

651-201-4101

health.fpc-licensing@state.mn.us

www.health.mn.us

TAARIKHDA: Dhiseembar, 2015

*Si aad u heshid macluamadkan
oo luqad kale ku qoran, wac:*

651 201-4101